

ВИСНОВОК

**Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з
Європейським Союзом щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо протидії
злочинам на ґрунті ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та
гендерної ідентичності)»
(реєстр. № 3316 від 09.04.2020 р., н.д. О. Василевська-Смаглюк)**

1. Загальна характеристика законопроекту.

Метою проекту Закону є вдосконалення положень Кримінального кодексу України щодо порядку притягнення до відповідальності за злочини проти життя та здоров'я людини, вчиненні на ґрунті нетерпимості за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності.

Законопроектом пропонується доповнити статтю 67 Кримінального кодексу України такою обставиною, яка обтяжує покарання за вчинення злочину як сексуальна орієнтації особи або її гендерна ідентичність. Законопроектом, також, передбачається, що така ознака є обов'язковою для врахування судом при розгляді справи.

Крім того, законопроект передбачає доповнення статей 115, 121, 122, 126, 127, 129, 293, та 294 КК України такими окремими мотивами вчинення відповідних злочинів як нетерпимість до сексуальної орієнтації особи (групи осіб) або її гендерної ідентичності. Це забезпечить призначення судом адекватного покарання за вчинення злочинів проти людини на ґрунті ненависті за такими ознаками.

Законопроект також передбачає доповнення Кримінального кодексу України новою статтею 161¹ (Публічні заклики до ворожнечі, насильницьких дій, переслідування або приниження гідності за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності), яка передбачає окремий склад злочину у вигляді публічних закликів до ворожнечі та нетерпимості, насильницьких дій, переслідування чи приниження гідності осіб чи груп осіб або до пошкодження чи знищення їх майна за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроекту охоплюється положеннями статті 14 «Верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, аналогічні тим, які пропонується врегулювати проектом Закону, регулюються:

- *Договором про функціонування Європейського Союзу (консолідована версія) (Official Journal C 326, 26.10.2012, С. 47–390);*
- *Хартією основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000;*
- *Конвенцією Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 17.07.1997;*

- *Рамкового рішення Ради 2008/913/ JHA від 28 листопада 2008 року щодо боротьби з певними формами та проявами расизму та ксенофобії в рамках кримінального законодавства (Official Journal L 328, 06.12.2008, р. 55–58).*

3. Відповідність законопроекту праву ЄС.

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *aquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Стаття 1 пункт е Угоди про асоціацію визначає, що Україна та ЄС домовились посилювати співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод, адже відповідно до статті 2 Розділу I Угоди, повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди. Також стаття 4 Розділу II Угоди про асоціацію визначає, що однією з цілей політичного діалогу між Сторонами є зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права, прав людини та основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і поваги до різноманітності, а також внесок у консолідацію внутрішніх політичних реформ. У статті 14 Розділу III вказано, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема.

Отже, норми, запропоновані у законопроекті, що передбачають захист прав людини та покарання за їх порушення, а саме за різноманітні прояви *«нетерпимості до сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності особи»* відповідають цілям Угоди про асоціацію.

Положення проекту Закону відповідають статті 10 Договору про функціонування Європейського Союзу, у якій йдеться про те, що ЄС спрямовується на боротьбу проти дискримінації на підставі статі, расового або етнічного походження, релігії або віри, [фізичної або психічної] недієздатності, віку або сексуальної орієнтації.

Статтею 21 Хартії основних прав Європейського Союзу забороняється будь-яка дискримінація на підставі статі, раси, кольору, етнічного та соціального походження, генетичних особливостей, мови, релігії, переконань, політичної або іншої думки, належності до національної меншини, матеріального стану, походження, недієздатності, віку або сексуальної орієнтації, що свідчить про відповідність норм законопроекту 3316 праву ЄС.

На підтвердження вищезазначеного додамо, що мета проекту Закону відповідає статті 14 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод та статті 2 Договору про Європейський Союз, якими забороняються вищевикладені прояви дискримінації.

Розширення статті 293 Кримінального кодексу України, шляхом додавання норми «*ті самі дії, якщо вони були вчиненні з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, або з мотивів нетерпимості до сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності осіб, караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.*» відповідає статті 1 Рамкового рішення Ради 2008/913, у частині визнання публічних проявів расизму та ксенофобії такими, що підлягають покаранню. Вищевказані положення також відповідають пункту 1 статті 3 *Рамкового рішення Ради 2008/913*, у якому зазначається, що кожна держава-член повинна вживати необхідних заходів для забезпечення того, що така поведінка призведе до притягнення того, хто проявляє таку нетерпимість до кримінальної відповідальності.

Підкреслимо, що згідно з пунктом 2 статті 3 *Рамкового рішення Ради 2008/913*, кримінальна відповідальність за образи чи прояви ненависті на підґрунті расизму чи ксенофобії настає у вигляді покарання не менше, ніж від 1 до 3 років позбавлення волі, а законопроект (реєстр.№3316), у свою чергу, пропонує покарання у вигляді «*позбавлення волі на строк від двох до п'яти років*».

Уведення статті 161¹ також відповідає вищезгаданим статтям 1 та 3 Рамкового рішення Ради 2008/913.

Хочемо зазначити, що поняття, які зазначені у законопроекті: «нетерпимість», «сексуальна орієнтація», «гендерна ідентичність», не існує в термінології законодавства, тому для коректного функціонування положень проекту Закону необхідно дати чітке визначення таким явищам на законодавчому рівні, що унеможливить різночитання та зловживання даними поняттями.

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України з Європейським Союзом.

Проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо протидії злочинам на ґрунті ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності)» (реєстр. № 3316 від 09.04.2020 р., н.д. О. Василевська-Смаглюк) відповідає міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, проте законопроект потребує доопрацювання щодо визначення чіткого формулювання вищезазначеної термінології.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Климпуш-Цинцадзе Іванна Орестівна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000EED52E0081548200
Дійсний до: 12.03.2022 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-20/09-2020/49661 від 15.05.2020

77531